

RAPPORT BEWERKELIJKE ZAKEN

van de

Werkgroep bewerkelijke zaken

februari 2007

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Aanbevelingen	3
Probleemstelling en oorzaken	5
Organisatorische maatregelen	5
Criteria bij de selectie, beoordeling en honorering van bewerkelijke zaken.	8
I. Algemeen	8
A. de formele bescheiden	8
B. de inhoudelijke toets	9
II. Strafzaken	12
Bijlagen	15
a. aanvraagformulier extra uren	16
b. tijdschrijfformulier	17
c. begrotingsformulier	17
d. normeringslijst	17

INLEIDING

De Werkgroep bewerkelijke zaken¹ is ingesteld door de Directeuren van de raden voor Rechtsbijstand. Zij heeft tot taak het analyseren van de problemen bij het beoordelen en honoreren van bewerkelijke zaken en het vinden van oplossingen daarvoor. De werkgroep heeft daarbij dankbaar gebruik gemaakt van het rapport Fairder Forfaitair, dat een verslag inhoudt van de besprekingen van de werkgroep EXU.

De Werkgroep bewerkelijke zaken heeft tweemaal vergaderd. Vervolgens is dit rapport opgesteld dat onder de leden heeft gecirculeerd. De gemaakte opmerkingen zijn in de tekst verwerkt. Het rapport is daarna aan het Manager Beschikkingen Overleg (MBO) voorgelegd. Ook de in dat overleg geplaatste kanttekeningen zijn verwerkt. Het rapport wordt thans aan het Directeurenoverleg voorgelegd.

In het rapport worden eerst summier de aanbevelingen genoemd, waarna de probleemstelling en de oorzaken aan de orde worden gesteld. De nadruk ligt daarbij op de grote verschillen in de waardering van bewerkelijke zaken tussen de raden onderling. Bij het zoeken naar de oorzaken daarvan vallen daarbij op de summier handvatten in de wettelijke regelgeving met betrekking tot de bewerkelijke zaken, het ontbreken van een gedeeld objectief en materieel beoordelingskader, het ontbreken van een interresortelijk overleg en het verschil in interne organisatie met betrekking tot de beoordeling van de aanvraag om extra uren en de daaropvolgende declaratie.

Vervolgens worden voorstellen gedaan voor te nemen organisatorische maatregelen. Ingegaan wordt op het aanpassen van de eigen organisatie en de uitwerking van het beoordelingskader. Hierbij ligt de nadruk op het bevorderen van snelheid, uniformiteit en een betere communicatie van de Raden met de aanvragers. Voor de samenwerking van de Raden wordt een nieuwe structuur voorgesteld. Ook bij de behandeling van de bezwaren wordt gestreefd naar een model, dat de eenheid van beoordeling bevordert.

Het laatste hoofdstuk bevat een aanzet tot uniformering van het beoordelingskader en de beoordelingscriteria. De formele en materiële vereisten, waaraan een aanvraag moet voldoen passeren de revue. Uitvoerig wordt ingegaan op de beoordelingscriteria bij de grootste groep van aanvragen, de strafzaken. Een aantal criteria dient nog nader te worden uitgewerkt, mede naar aanleiding van ervaringen in de praktijk opgedaan.

Dit rapport wil een leidraad zijn voor een meer uniforme behandeling van aanvragen voor bewerkelijke zaken. De plaatselijke situatie zal soms een iets andere wijze van werken wenselijk maken. Daartegen is geen bezwaar, mits de doeleinden van dit rapport niet in gevaar komen. Die doeleinden zijn een snelle, slagvaardige en vooral een rechtvaardige, maar ook rechtmatige behandeling van de aanvragen.

De verwachting is dat bij het opvolgen van de aanbevelingen de doorloopsnelheid van de zaken zal toenemen en, nadat de nieuwe werkwijze is ingeburgerd en door de aanvragers is geaccepteerd, het aantal aanvragen bewerkelijke zaken zal afnemen.

De Werkgroep is bereid, om nadat het Directeurenoverleg de aanbevelingen uit het rapport hebben overgenomen, de invoering en de uitvoering daarvan te begeleiden.

AANBEVELINGEN

A) met betrekking tot te nemen organisatorische maatregelen

1. Bij de indiening moet het zwaartepunt liggen bij de aanvrager. Hij dient zijn aanvraag om extra uren zo veel mogelijk dadelijk volledig in te dienen. Dat verhoogt de snelheid. De Raad geeft daarvoor aan de aanvragers voorschriften.

¹ De werkgroep bestaat uit mr. A.G. Bosch (voorzitter), mr. J. Hamer (RvR Leeuwarden, tevens secretaris) mr. P.T. Huisman (portefeuillehouder), J. Tol (RvR Amsterdam), mr. M. van Schooten (RvR Arnhem), J. Ouwehand (RvR Den Haag), mr. M. Linssen (RvR 's-Hertogenbosch)

2. De nadruk moet liggen op een kwalitatief goede en snelle afdoening. Daarvoor is, gelet op de summiere handvatten in de wettelijke regelgeving, een goed materieel en objectief beoordelingskader, dat door alle raden gedeeld en gehanteerd wordt, nodig. Indien een zaak bewerkelijk wordt bevonden, dient de toeschatting van de extra uren zodanig te zijn, dat de zaak goed gevolgd kan worden. Om de vinger aan de pols te kunnen houden, zal dit in een enkel geval betekenen, dat niet dadelijk alle nodig geachte uren toegeschat worden. In die gevallen ligt een toekenning in blokken van maximaal 50² uren in de rede.
3. De beoordeling en behandeling van de aanvraag ligt bij een zo klein mogelijke groep gekwalificeerde medewerkers. Eén daarvan wordt met de coördinatie van de werkzaamheden belast. Hij onderhoudt of bewaakt tevens de contacten met de aanvragers.
4. De vijf coördinatoren vormen een landelijk overleg ter bevordering van een uniform beleid en uitvoering bij de Raden, waartoe zij voorstellen doen aan het MBO.
5. Bij de commissies van bezwaar komen zo nodig aparte kamers voor de afdoening van bezwaren over de afhandeling van de aanvragen bewerkelijke zaken. Voor een uniforme afhandeling is het wenselijk ter zake deskundige leden van commissies van andere raden te laten participeren.
6. Er komt een opleidings- en trainingsplan.

B) met betrekking tot de criteria bij de selectie en beoordeling van de bewerkelijke zaken

1. Een nieuw aanvraagformulier extra uren³ vast te stellen en het gebruik daarvan verplicht te stellen. Declaratie van reeds op basis van een toevoeging/eerdere toekenning extra uren verricht werk verplicht te stellen. Het overleggen daarbij van een per verrichting gedateerde urenspecificatie verplicht te stellen, alsmede het overleggen van een per verrichting gespecificeerde begroting en de vereiste onderbouwing van de aanvraag. Bij de onderbouwing van de aanvraag dient ook een samenvatting als bedoeld in artikel 4:5, derde lid, van de Awb, te worden overgelegd.
2. De reactietermijn op onvolledigstelling te stellen op 4 weken. Het laten vervallen van het automatisch rappel. Voorschrijven dat buiten behandeling gesteld wordt, indien de formele bescheiden en de vereiste onderbouwing van de aanvraag en samenvatting van de zaak na onvolledigstelling blijven **ontbreken**. In de overige gevallen wordt afgewezen.
3. Het gebruik van een uniform tijdschrijfsysteem⁴ en het gebruik van uniforme tijdseenheden voor te schrijven.
4. Een lijst met standaardtijdseenheden⁵ voor de onderscheiden verrichtingen op de onderscheiden rechtsterreinen op te stellen en als norm te aanvaarden, met als doel de afwijking in de individuele zaak beter te kunnen beoordelen en al dan niet te honoreren.
5. Te bevorderen, dat in de wet (artikel 12, tweede lid, aanhef en onder b, van de Wrb jo artikel 4 Brt) nadere criteria worden neergelegd met betrekking tot de in artikel 31 van het BVR 2000 neergelegde proportionaliteitsafweging.
6. Te bevorderen, dat nader onderzoek naar de door de advocaten in de onderscheiden ressorten aangedragen capaciteitsproblemen in het geval van extreem juridisch complexe en omvangrijke zaken te doen en te bevorderen, dat de wetgever zonnodig de regelgeving aanpast. De huidige wetgeving staat immers geen extra vergoeding toe in die gevallen, dat door meer advocaten aan de zaak gewerkt wordt, Ook is in de wet geen legitimatie te vinden voor het afgeven van een tweede toevoeging voor dat werk.
7. Als voorschot op het onder B.3. gestelde reeds als standaardtijd voor het goedkeuren van de begroting voor het eerste doornemen van een strafdossier 3 bladzijden per minuut te nemen.
8. Voor te schrijven dat in bewerkelijke zaken, waarbij de rechtsbijstandverlening vanuit de verschillende ressorten wordt verleend, de beslissingen op de aanvragen extra uren pas na goed interressortelijk overleg genomen worden.

² Vijftig uur komt er op neer, dat de advocaat meer dan een week constant aan die ene zaak werkt. In de praktijk zal dat nooit het geval zijn. Bij een blok van vijftig uur blijft de zaak goed te volgen. Het is echter heel goed voorstelbaar, dat in uitzonderingsgevallen meer blokken van 50 uur, of een groter blok wordt toegekend, Daar is geen bezwaar tegen, indien de begroting goed onderbouwd is, het in beperkte mate gebeurt en geen gewoonte wordt.

³ Zie voor voorstel de bijlage a

⁴ Zie voorstel bijlage b

⁵ Zie voorstel bijlage d

9. Een coördinatorenoverleg in te stellen, dat periodiek bijeenkomt om uit oogpunt van uniformiteit genomen beslissingen gezamenlijk door te nemen en voorstellen voor verbetering te ontwikkelen en voor goedkeuring voor te leggen aan het MBO.

PROBLEEMSTELLING EN OORZAKEN.

Het probleem

Door de jaren heen blijkt van aanmerkelijke verschillen tussen de vijf Raden voor rechtsbijstand in de acceptatie van aanvragen voor bewerkelijke zaken en in de afhandeling en honorering van die zaken. Het structureel karakter van die verschillen roept vragen op, zoals bijvoorbeeld de vraag naar de rechtszekerheid en de rechtsgelijkheid bij de rechtzoekenden en hun advocaten en de vraag naar de juiste besteding van de ter beschikking gestelde gelden door de subsidiegever, het ministerie van justitie. Die interne verdeeldheid leidt er ook toe, dat de Raden tegen elkaar worden uitgespeeld.

De oorzaken

Deze lijken gelegen te zijn in te ruime regelgeving van de wetgever, die in de praktijk uiteenlopende beslissingen in overigens gelijkwaardige zaken veroorzaakt. Vast gesteld is voorts, dat er nog geen eenduidig objectief materieel kader is, dat door alle Raden gehanteerd wordt. Zo heeft de individuele beoordelaar een te grote vrijheid gekregen en konden achterstanden ontstaan. Naar het oordeel van de Werkgroep dienen de Raden er bij de wetgever op aan te dringen meer handvatten in de wettelijke regelingen zelf op te nemen en nadere voorzieningen te treffen voor de bijstand in complexe (straf)zaken, zoals bijvoorbeeld het regelen dat een last tot toevoeging van een tweede advocaat kan worden afgegeven.

In onderhavig rapport worden verder de bij de Raden zelf liggende oorzaken besproken en voorstellen tot verbetering aangedragen. We moeten het immers thans nog doen met de huidige regelgeving. Bij de Raden zelf ontbreken een materieel beoordelingskader en objectieve beoordelingscriteria, die door alle Raden gedeeld en gehanteerd worden. De individuele beoordelaar heeft een grote vrijheid van interpretatie. De te ruime wettelijke regeling en het ontbreken van een materieel beoordelingskader en van objectieve beoordelingscriteria, wat overigens als gemis ervaren wordt, is er de oorzaak van dat op de onderscheiden Raden al niet uniform wordt uitgevoerd, zodat daar landelijk al helemaal geen sprake van kan zijn. Vast gesteld is voorts, dat de beoordeling van de aanvragen in bewerkelijke zaken op sommige Raden is neergelegd bij een select groepje gekwalificeerde, veelal juridisch geschoolde, medewerkers, waar dat bij andere Raden onderdeel is van het reguliere beschikkingenwerk. Daar komt bij dat het grote aantal en de slechte onderbouwing van de aanvragen tot achterstanden in de afwerking van aanvragen leidt. Het zal duidelijk zijn dat hoe langer een aanvraag op de Raad blijft liggen, hoe moeilijker het wordt om die af te wijzen. Juist deze aanvragen vragen om een snelle en strakke beoordeling.

ORGANISATORISCHE MAATREGELEN

De aanvrager alleen is verantwoordelijk voor een perfecte aanvraag

Allereerst moet worden bedacht dat het toekennen van een vergoeding voor bewerkelijke zaken een aanvulling is op het overigens forfaitaire karakter van het stelsel van de gesubsidieerde rechtsbijstand en alleen in uitzonderlijke gevallen verstrekt kan worden. De aanvullende regeling is uitdrukkelijk bedoeld als vangnetregeling op het forfaitaire stelsel voor de vergoeding van de noodzakelijk te verlenen bijstand in feitelijk en juridisch complexe zaken. Om van die aanvulling gebruik te kunnen maken ligt de bewijslast bij de aanvrager. Het is aan hem om die aanvraag met zorg en volledig te onderbouwen en daarmee de gegrondheid van zijn verzoek aan te tonen. Hij moet aanvraag en declaratie per verrichting specificeren. Het is niet aan de beoordelaar uit een baaiend van onvolledige gegevens de ongegrondheid te distilleren of door het eindeloos geven van uitstel en aanvullingsmogelijkheden de gebrekkige aanvraag alsnog recht te breien. Als de aanvraag niet deugt, wordt die onvolledig gesteld. Indien de termijn niet of onvoldoende benut is om de aanvraag aan te vullen, dient de aanvraag buiten behandeling te worden gesteld. Er is immers niet aan de formele vereisten voldaan. Is er wel informatie over de inhoud van de zaak verstrekt, maar leidt die informatie tot de vaststelling, dat de zaak geen bewerkelijk karakter draagt, dan wordt de aanvraag afgewezen. Termijnen worden eenmaal ambtshalve bij de eerste onvolledigstelling gegeven en er wordt niet automatisch gerappelleerd of verlengd⁶. De rechtspraak steunt in het algemeen een strak beleid van

⁶ Dit laat vanzelfsprekend onverlet, dat een termijn verlengd kan worden, als daar uitdrukkelijk en onderbouwd om wordt gevraagd.

de Raad. Dat is ook de enige mogelijkheid om de toevloed te beheersen en de eventuele achterstanden weg te werken.

Wel is het nodig dat de Raden het aanvraagformulier zo aanpassen, dat het goed aan de eisen voldoet en een snelle verwerking door de beoordelaar mogelijk maakt. Een gewijzigd model⁷ daarvan gaat hierbij als voorstel. Voorgesteld wordt daarmee ook de aanvraag niet meer als bijlage bij het verzoek vergoeding aan te merken, maar voor te schrijven de aanvraag als eerste blad te presenteren aan de Raad en het verzoek om vergoeding van de reeds verleende bijstand als bijlage aan te hechten. Tevens wordt een aanzet gegeven tot uniformering van het tijdschrijfsysteem. Aan de invulling van de honorering daarvan wordt eveneens nog gewerkt.

De beoordelaar dient in staat te zijn het verloop van de procesgang bij de zeer omvangrijke bewerkelijke zaak goed te volgen. Om de vinger aan de pols te kunnen houden en waar nodig tijdig bij te kunnen sturen, verdient het aanbeveling om, indien niet dadelijk met een beperkt aantal en eenmalig te verstrekken aantal uren aan het verzoek kan worden tegemoet gekomen, tijdblokken uit te geven waarbinnen een goed overzicht van het verloop van de procedure kan worden verkregen, bijvoorbeeld van vijftig uren⁸.

Met de aanvraag voor vervolgoekenning dient een per verrichting gedateerde urenspecificatie van het voorafgaande blok van vijftig uren te worden overgelegd. De mededeling, dat al zes maal acht uren aan dossierstudie is besteed is geen per verrichting gedateerde urenspecificatie.

Vrijheid in gebondenheid; eenduidige contacten met de aanvragers

Hierboven is al vermeld, dat thans veelal de individuele beoordelaar een grote vrijheid heeft bij de interpretatie van de regelgeving. Daar komt bij dat iedere beoordelaar zelf de aanvrager over zijn zaak te woord staat. De Werkgroep is van oordeel, dat de beoordeling van de aanvragen bij voorkeur moet worden gedaan door een zo klein mogelijke groep gekwalificeerde medewerkers. Die medewerkers moeten ervaren zijn in de beoordeling van dit soort zaken, kennis hebben van het rechterlijk bedrijf en met name de procesgang. Zij moeten tevens in staat zijn om de vaak zeer mondige aanvragers te woord te staan en zich niet te laten overlopen.

Eén van die medewerkers moet als primus inter pares (coördinator) worden aangewezen. Hij is verantwoordelijk voor de juiste toepassing van de regelgeving, de snelheid van de afdoening en de contacten met de aanvragers. Zo spreekt de Raad met één tong. Dat versterkt zijn positie.

Het ontbreken van een materieel beoordelingskader en objectieve beoordelingscriteria kan worden opgevangen door de in het volgende hoofdstuk gegeven aanwijzingen, die door de gehele werkgroep zijn ontwikkeld en worden gedragen, van toepassing te verklaren voor de uitvoering bij alle Raden. Voor de doorlooptijden en met name de wachttijden zullen criteria moeten worden opgesteld, terwijl een model moet worden ontworpen voor de registratie en de toetsing daarvan.

Landelijke uniformiteit door begeleidingscommissie

Ook landelijk dient er in beginsel eenheid in de acceptatie en afwerking van de aanvragen bewerkelijke zaken te zijn. De vijf coördinatoren komen daartoe periodiek bijeen. Doel van die bijeenkomsten is:

- a. Het bevorderen van de eenheid van beleid door harmonisatie van de uitvoering. Daartoe behoort het ontwikkelen van modelvoorschriften die aan het MBO en het Directeurenoverleg worden voorgelegd.
- b. Het oplossen van verschillen in de interpretatie van de regelgeving.
- c. Het bespreken van, meestal afgedane, zaken die onderwerpen bevatten die voor alle raden van belang zijn. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de besluitvorming door deze besprekingen wordt opgehouden.

Daarnaast zal er zo vaak als nodig is interressortelijk overleg moeten plaats vinden, indien de rechtsbijstandverlening in megazaken vanuit meerdere ressorten wordt verleend. Dat overleg moet voor de interne besluitvorming geschieden. Het Openbaar Ministerie kan gegevens omtrent die megazaken verschaffen. Op het aanvraagformulier zal bovendien een vraag naar het bestaan van medeverdachten worden opgenomen.

⁷ Zie bijlage a

⁸ Zie noot 2

De Werkgroep is bereid ook die taak op zich te nemen. Zij acht zich daartoe geschikt omdat de portefeuillehouder daarvan deel uitmaakt, zodat een goede terugkoppeling naar het MBO en het Directeurenoverleg, die tenslotte moeten beslissen, is gewaarborgd. Een deskundig buitenstaander als voorzitter komt het gezag van de Werkgroep naar buiten toe, met name naar de advocatuur, ten goede. Dat laatste argument is ontleend aan de Werkgroep EXU, die de inschakeling van externe deskundigheid voorstaat. Voor het inschakelen van een landelijke commissie voor strafzaken acht de Werkgroep geen termen aanwezig zolang er binnen de eigen organisatie nog vele belangrijke verbeteringen mogelijk zijn.

Commissies voor bezwaar

Wel acht de Werkgroep het belangrijk, dat aandacht wordt besteed aan de toetsing van de door de Raden genomen beslissingen. Bij een nieuw uniform en strakker beleid, dat tevoren goed extern zal moeten worden medegedeeld, is het te verwachten dat het aantal bezwaren zal stijgen. Die bezwaren moeten snel worden afgedaan, omdat hun adviezen bepalend zijn voor het beoordelingsbeleid. Bij het beoordelen van die bezwaren spelen de Commissies voor bezwaar een belangrijke rol. Belangrijk is dat partijen zich in die Commissies kunnen herkennen en dat de uitspraken van die Commissies consistent zijn.

De Werkgroep adviseert om per Raad één kamer, of zonodig meerdere kamers, van de Commissie daarmee te belasten en daarin één lid uit de advocatuur en één lid uit de rechterlijke macht op te nemen⁹. Overwogen zou kunnen worden steeds één lid van de kamer ook in de kamer van een Commissie van een andere Raad te benoemen, zodat de uitwisseling van standpunten tussen de verschillende Raden wordt bevorderd. Wanneer dat nodig is kunnen de voorzitters van die kamers bijeenkomen.

Opleiding en training

Het is mogelijk dat het hanteren van de beoordelingscriteria en het waarderen van de door de aanvrager aangevoerde argumenten enige opleiding en training vereist. Hetzelfde geldt voor het onderhouden van de contacten met de aanvragers. De Werkgroep is bereid om na te gaan op welke wijze daarin is te voorzien.

Conclusie

De conclusie is dat de eigen organisatie nog voldoende mogelijkheden biedt om, mede met inachtneming van de aanbevelingen uit het volgende hoofdstuk, een consistent acceptatie- en beoordelingsbeleid van de bewerkelijke aanvragen te verwezenlijken.

⁹ Het lid van de advocatuur verbreedt het draagvlak. Gedacht kan worden aan een lid van de declaratiegeschillencommissie van de Orde van Advocaten. Het lid van de rechterlijke macht heeft de nodige ervaring in de inschatting van de te besteden tijd.

CRITERIA BIJ DE SELECTIE, BEOORDELING EN HONORERING VAN VERZOEKEN OM EXTRA UREN

I. ALGEMEEN

De regelgeving met betrekking tot de verzoeken om en toekenning en vergoeding van extra uren is in het BVR 2000 neergelegd in artikel 13 jo 31 voor civiele en bestuursrechtelijke zaken en in artikel 22 jo 31 voor strafzaken. De regelgeving is daarnaast in het Handboek vergoedingen, versie 2001, onder de onderscheiden artikelen van commentaar voorzien. Bij het formuleren van de criteria is voorts geput uit de in het rapport “fair forfaitair”¹⁰ onder § 5.4 en verder opgenomen overwegingen met betrekking tot bewerkelijke zaken. Last but not least is voortgeborduurd op de reeds onder het Vergoedingenbesluit 1994 ontwikkelde uitvoeringspraktijk met betrekking tot de bewerkelijke zaken en de daaruit voortgevloeide jurisprudentie.

Uit voornoemde regelgeving kan worden afgeleid dat het verzoek voorzien moet zijn van **formele bescheiden**, wil het in behandeling genomen kunnen worden.

Tevens moet een toelichting op de **aard** en het **karakter** van de zaak verstrekt worden. Dit laatste is ook nodig om een inhoudelijke beoordeling van het verzoek mogelijk te maken.

Daarnaast moet inzicht gegeven worden in de tijdsbesteding en moet de noodzaak er van toegelicht worden ook om de in de nota van toelichting op artikel 31 van het BVR 2000 neergelegde proportionaliteitsafweging te kunnen maken.

Hieronder wordt onder A. uiteengezet welke formele bescheiden gevoegd moeten worden bij het verzoek en de (minimum) vereisten waaraan de formele bescheiden moeten voldoen, alsmede worden de gevolgen aangegeven van het blijvend ontbreken van formele bescheiden.

Onder B. wordt puntsgewijs aangegeven, waaraan inhoudelijk getoetst wordt en waarom

A. de formele bescheiden

1. het aanvraagformulier, thans nog geheten het begrotingsformulier (bijlage bij de aanvraag Vergoeding), waaraan gehecht
2. het volledig ingevulde en ondertekende declaratie-exemplaar van de toevoeging, of indien het een verzoek betreft om extra uren bovenop reeds toegekende extra uren, het declaratieformulier van de onder de eerdere toekenning verleende rechtsbijstand (declaratiegedeelte toekenningbeschikking)
3. een per verrichting gedateerde urenspecificatie van reeds gewerkte tijd
4. een per verrichting gespecificeerde begroting van tijd voor nog te verwachten werkzaamheden
5. een toelichting op de aard en het karakter van de zaak en waarom de zaak bewerkelijk wordt geacht en waarom die extra tijdsbesteding nodig is. Daarbij dient een korte en heldere samenvatting als bedoeld in art. 4:5, derde lid, van de Awb gegeven te worden.

ad 1.

Indien de (bijlage bij de) aanvraag vergoeding niet gehanteerd is, doch het verzoek bij gewone brief wordt gedaan, is dat tot nog toe geen reden geweest om buiten behandeling te stellen. Wel is het voor de administratieve verwerking onhandig en tijdrovend, wanneer de bijlage niet gehanteerd wordt en niet als eerste pagina van het verzoek gepresenteerd wordt.

Als bijlage¹¹ wordt een nieuw ontworpen aanvraagformulier bijgevoegd, waarvan onder meer de inrichting meer in overeenstemming is gebracht met de verplicht gestelde aanvraagformulieren voor de meer reguliere aanvragen. Bovendien leidt de meer toegespitste vraagstelling tot verbetering van de informatie over de zaak.

ad 2.

Het bepaalde hieromtrent in artikel 31 van het BVR is van dwingend recht. Het forfait of reeds eerder toegekende extra uren dienen te worden gedeclareerd.

¹⁰ Rapport van de Commissie herijking vergoedingen rechtsbijstand; de Commissie “Maan”

¹¹ Bijlage a

ad 3.

Uit deze specificatie moet in verband met het gestelde in (o.a.) artikel 2 van het BVR 2000, kunnen worden afgeleid, wat de aard van het werk is, waarvoor tijd is opgenomen en wie het werk heeft verricht. De **rechtsbijstandverlener** ontvangt immers de vergoeding voor de **door hem op basis van de toevoeging** verleende **rechtsbijstand**.

ad 4.

Het uitsluitend meedelen, dat nog x-uren nodig zijn is niet voldoende. Er moet aangegeven worden waarop die schatting gebaseerd is aan de hand van de onderscheiden opgave van het werk, dat (naar alle waarschijnlijkheid) nog verricht moet worden.

ad 5.

In beginsel moet de forfaitair bepaalde tijdgrens, die afgestemd is op de onderscheiden zaken, voldoende zijn om de rechtsbijstand in te verlenen. De forfaitair bepaalde tijdgrens is immers afgestemd op de soort zaak en de mogelijke verrichtingen in rechte (of juist daar buiten) en op een gemiddeld bestede tijd aan rechtsbijstand per soort zaak.

Indien de rechtsbijstand in redelijkheid niet binnen de forfaitaire tijdgrens kan plaats vinden moet de oorzaak er van gelegen zijn in het karakter van de zaak en niet in het karakter van de persoon van rechtzoekende, of het deskundigheidsniveau van de advocaat.

De toelichting moet inzichtelijk maken, waarom deze zaak afwijkt van de gemiddelde zaak.

De toelichting moet tevens inzicht verschaffen in de noodzaak van de verrichtingen, waar deze niet voor zich zelf spreken.

Toegelicht moet tevens worden de noodzaak van de omvang van de tijdsbesteding.

De samenvatting is nodig om zoveel mogelijk dadelijk te kunnen vaststellen of de zaak afwijkend is en een bewerkelijk karakter draagt.

Indien hiervoor onder A. genoemde bescheiden en toelichting niet zijn overgelegd, ook niet nadat daarvoor een termijn van 2 (zoals thans) of 4 (zoals voorgesteld wordt) is gegeven, wordt onder verwijzing naar de Awb (artikel 4:5) buiten behandeling gesteld. Het gevolg daarvan is, dat mogelijk wel verleende rechtsbijstand (tussen ontvangst verzoek om extra uren en de buiten behandelingstelling er van) tot aan het (eventuele) nieuwe verzoek) niet vergoed wordt.

Kan dadelijk worden vastgesteld, dat het verzoek is ingediend in een zaak, die geen bewerkelijk karakter draagt, dan wordt uiteraard niet buiten behandeling gesteld, maar afgewezen.

B. de inhoudelijke toets

1. is de rechtsbijstand doelmatig¹² verleend, dat wil zeggen

¹² In artikel 31, tweede lid van het BVR 2000 is geregeld, dat de Raad geheel, of gedeeltelijk instemt met de begroting, indien hij van oordeel is, dat de rechtsbijstand doelmatig is verleend.

Volgens de nota van toelichting op dat artikel moet daaronder worden verstaan, althans moet daaronder vastgesteld worden, of

-de zaak een zodanig karakter heeft, dat de behandeling ervan in redelijkheid niet binnen de tijdgrens heeft kunnen plaatsvinden *

-de rechtsbijstandverlening nog wel in verhouding staat tot het belang, waarvoor de toevoeging is afgegeven; de tijdsbesteding aan de rechtsbijstandverlening mag, gelet op het belang van de zaak, niet disproportioneel worden **

*omdat dit de letterlijke weergave van het gestelde in artikel 19, tweede lid, van het BVR

1994, het "oude" toestemmingsartikel is, kan gelet op voorgaande, ook de oude invulling van het artikel, zoals dat in de Groene Kluwer band 9 is opgenomen gebruikt worden en het karakter van de zaak getoetst worden aan de hand van navolgende elementen

-is er sprake van een omvangrijk juridisch relevant feitencomplex (anders en meer dan gebruikelijk), dat wil zeggen, manifesteert zich in een zaak een veelheid van juridisch relevante feiten

-is er sprake van een bijzondere rechtsvraag, dat wil zeggen van een rechtsvraag, die uitzonderlijk van aard is en zelden voorkomt, hetgeen bijvoorbeeld het geval kan zijn, indien er sprake is van een bijzonder (huwelijks) vermogensrechtelijke aanspraak of van een vraag betreffende het op de zaak van toepassing zijnde recht

nb. Deze invulling wijkt niet af, van de in het Handboek vergoedingen, versie 2001

- a. draagt de zaak een bewerkelijk karakter en is het niet de persoon van rechtzoekende, dan wel het ontbreken van een zeker deskundigheidsniveau van de advocaat, waardoor meer tijd besteed dient te worden dan gemiddeld.
- b. staat de rechtsbijstandverlening nog wel in verhouding tot het belang van de zaak waarvoor de toevoeging is afgegeven; de tijdsbesteding aan de rechtsbijstandverlening mag, gelet op het belang van de zaak, niet disproportioneel worden
2. is het verrichte werk (waarvoor tijd is geschreven) te kwalificeren als rechtsbijstand in de zin van artikel 2 van het BVR (jo artikel 1, aanhef en onder e en artikel 37, van de Wrb; is het begrote werk, waarvoor tijd gevraagd wordt te kwalificeren als rechtsbijstand in de zin van artikel 2 van het BVR (jo artikel 1, aanhef en onder e en artikel 37, van de Wrb) (RvSt, 20-04-2000; 199902513/1/G51; meer jurisprudentie opgenomen onder ad 2)
3. is de rechtsbijstand op basis van de toevoeging/toegekende extra uren verleend (o.a. artikel 2, 13/22 en 31 van het BVR; Rb Amsterdam, 27-03-1998; 97/9075 en RvSt, 20-07-1999; H01.98.1090)
4. is de rechtsbijstand door de toegevoegde rechtsbijstandverlener verleend (o.a. artikel 2 van het BVR)
5. is de rechtsbijstand verleend in de zaak, waarvoor is toegevoegd (artikel 32 Wrb jo o.a. artikel 2 van het BVR)

ad 1a.

Dit wordt aangenomen, indien sprake is van een **omvangrijk juridisch relevant feitencomplex**, waardoor niet verwacht kan worden dat de forfaitair bepaalde tijdgrens voldoende is om alle rechtsbijstand in te verlenen.

Dit kan ook aangenomen worden, indien sprake is van **bijzondere rechtsvragen**¹³, met de behartiging waarvan veel meer tijd dan gemiddeld gemoeid is, niet in de laatste plaats, omdat dan ook de tijd voor studie in literatuur, wetgeving en (soms) jurisprudentie opgegeven mag worden en meegewogen wordt (is alsdan niet zaaksoverstijgend, zie onder 2).

Aan deze twee elementen wordt, overigens niet cumulatief, getoetst. Is van het een, noch van het ander sprake, dan worden geen extra uren toegekend, ook al is meer tijd gemoeid geweest met de rechtsbijstandverlening.

De rechtsbijstand is dan niet doelmatig¹⁴ in de zin van artikel 31 van het BVR 2000 verleend, omdat de advocaat nog niet dat deskundigheidsniveau bezit, waarvan uitgegaan dient te worden, of omdat ook tijd is opgenomen voor niet als rechtsbijstand aan te merken verrichtingen.

verwoorde invulling

** het probleem, waarbij tegen deze invulling aangelopen wordt, is dat de wetgever in artikel 4 van het Brt de belanggrens zo afgebakend heeft geregeld, dat het lastig is in het huidige stelsel van een andere vagere belanggrens uit te gaan, zoals in artikel 31 geregeld is

¹³ Wanneer spreken we van een bijzondere rechtsvraag

Invulling Groene Kluwer, band 9

-een bijzondere rechtsvraag is een rechtsvraag, die uitzonderlijk van aard is en slechts zeer incidenteel voorkomt

Invulling Handboek vergoedingen, versie 2001

-een bijzondere rechtsvraag is een rechtsvraag, die uitzonderlijk van aard is en die zich zelden voordoet

Jurisprudentie (zie notitie, pagina 2, regel 36):

-Geen rechtsbijstand in de zin van de Wrb is het bestuderen van nieuwe wetgeving, ook al is dat nodig om het rechtsbelang te behartigen.

Uit het overleg van de Werkgroep

-er is geen sprake van een bijzondere rechtsvraag, indien je niet gespecialiseerd bent in het op de te behartigen zaak van toepassing zijnde Nederlandse recht; het moet derhalve in zijn algemeenheid en dus ook voor een specialist gaan om een bijzondere rechtsvraag

Bijvoorbeeld kan onder omstandigheden soms een vraag van IPR een bijzondere rechtsvraag zijn of van toepassing zijnd buitenlands recht.

¹⁴ Zie bij noot 12

Het forfait voor de zaken op de onderscheiden rechtsterreinen is immers afgestemd op de gemiddeld bestede tijd aan rechtsbijstand per soort zaak, uitgaande van een zeker deskundigheidsniveau van de rechtsbijstandverlener (zie hiervoor onder A.4.). Mogelijk is ook, dat de advocaat er bewust voor gekozen heeft andere, niet als rechtsbijstand aan te merken, bijstand te verlenen.

Overigens is ook de werkgroep niet gelukkig met de in het BVR 2000 geïntroduceerde toets naar de doelmatigheid van de verleende rechtsbijstand. Althans wordt aangeraden het gebruik van de kwalificatie doelmatige rechtsbijstandverlening (of het ontbreken daarvan) in de communicatie met de advocatuur zo veel mogelijk te vermijden. Het blijkt namelijk de verhoudingen tussen de advocaat en de Raad negatief te beïnvloeden, hetgeen onwenselijk is in het beoordelingsproces met betrekking tot de bewerkelijke zaak, waar toch al sprake is van koorddansen.

ad 1b.

Getoetst moet ook worden, of de kosten van rechtsbijstand wel opwegen tegen het belang van de zaak. De zogenaamde proportionaliteitsafweging, die echter onder artikel 31, tweede lid, van het BVR 2000 meer lijkt te omvatten, dan geregeld is in artikel 12, tweede lid, aanhef en onder b, van de Wrb jo artikel 4 van het Brt.

ad 2.

Werk van andere aard, waarvoor tijd wordt geschreven, wordt niet vergoed

Als voorbeeld van werk van andere aard kan genoemd worden

-ad info- of puntbriefjes, die enkel opgesteld zijn ter begeleiding van stukken, waar

kennis van genomen moet worden; in zijn algemeenheid werk van administratieve aard

-tijd gemoeid met doorgeven van verhinderdata

-tijd gemoeid met aanvragen toevoeging, toekenning extra uren

-wachttijd voor zitting

-geestelijke, maatschappelijke en sociale ondersteuning van rechtzoekende meer dan in het zakelijk contact met betrekking tot de rechtsvraag gebruikelijk zou zijn

-contacten met de pers anders dan voor de verdediging of de behartiging van het

rechtsbelang van belang is. Van dat laatste is eigenlijk enkel sprake, indien het

perscontact een noodzakelijk gevolg is van te betwisten uitlatingen van het OM in diens

perscontact/bericht in een onderscheiden zaak; derhalve niet, indien het mediacontact op

initiatief van de rechtsbijstandverlener of media tot stand is gekomen (Lancee-zaak) .

-studie (nieuwe) wetgeving, literatuur en jurisprudentie, indien geen sprake is van

bijzondere rechtsvragen. Deze studie is zaaksoverstijgend en kan daarom niet op conto

van de individuele zaak vergoed worden (artikel 1, aanhef en onder e, van de Wrb)

-overleg met Tweede Kamer dan wel doorspelen signaleringen aan de Tweede Kamer, of

politieke partij (RvSt, 23-02-1996; H01.95.0220)

-opsporingswerkzaamheden (jurisprudentie, zie hiervoor)

-overleg kantoorgenoten

-reistijd, die mogelijk wel vergoed wordt, indien aan de in artikel 24 BVR 2000

(voorheen artikel 25 BVR 1994) gestelde regels is voldaan (Rb Den Haag, 05-09-1996;

96/1754).

-tijd voor aanmaken van het dossier, het op orde houden van het dossier, kopiëren van

dossierstukken en het afsluiten en afleggen van het dossier

ad 3.

Het gestelde in artikel 2 van het BVR 2000 en overigens artikel 37 van de Wrb, zoals die artikelen van beleidsregels zijn voorzien op pagina 5 van het Handboek vergoedingen, impliceert, dat rechtsbijstand, die verleend is vóór vier weken voor de ontvangst van de aanvraag, niet vergoed wordt.

Het gestelde in artikel 13 en 22 in samenhang gelezen met het gestelde in artikel 31 van het BVR 2000 (voorheen: het gestelde in artikel 19 en 40 van het BVR 1994) verhindert, dat de extra uren die reeds zijn besteed voor de ontvangst van het verzoek om extra uren worden meegenomen in de beoordeling van het verzoek en in de uiteindelijke toekenning van extra uren.

Van reeds gewerkte uren kan immers de begroting niet worden goedgekeurd. Dit lijdt enkel uitzondering in het geval er hangende de overschrijding van de forfaitair gestelde tijdgrens juist rechtsbijstand verleend diende te worden in de zaak, bijvoorbeeld op een zitting die in plaats van de ingeschatte 2 uren 8 uren duurde.

ad 4.

artikel 2 van het BVR 2000 impliceert eveneens, dat slechts het werk van de toegevoegde rechtsbijstandverlener vergoed wordt en verhindert, dat het werk van een ander, dan de toegevoegde rechtsbijstandverlener vergoed wordt, of dat in het geval, dat meerdere rechtsbijstandverleners aan dezelfde zaak werken, het werk van de niet toegevoegde rechtsbijstandverlener eveneens vergoed wordt. Dit luidt uitzondering in het geval van noodzakelijke vervanging.

Van noodzakelijke vervanging is sprake in geval van ziekte of vakantie of absentie wegens overige noodzakelijke andere bezigheden van de rechtsbijstandverlener.

Vergoed wordt in dat geval enkel het te vervangen werk en niet de voorbereiding daarop, indien die voorbereiding ook al door de toegevoegde rechtsbijstandverlener is verricht. De extra tijdsbesteding wegens het dubbele werk, dient door kantoor zelf gedragen te worden. Ook dit is uitvloeisel van het gestelde in artikel 2 van het Bvr 2000.

Voor het om andere redenen vergoeden van werk, dat door een andere advocaat dan de toegevoegde advocaat verricht is, is geen steun in de wet te vinden, laat staan dat daarin te vinden is dat werk van juristen, niet zijnde advocaat, vergoed kan worden. Ook is geen steun te vinden in de wet voor het afgeven van een tweede toevoeging in dezelfde zaak ten behoeve van dezelfde persoon, ook al is die zaak nog zo bijzonder en omvangrijk.

ad 5.

getoetst moet worden of niet de tijd voor verrichtingen in een andere zaak, die tegelijkertijd door de rechtsbijstandverlener voor rechtzoekende wordt behartigd, opgevoerd is/wordt. Artikel 32 Wrb jo artikel 2 BVR 2000 verhindert, dat dat andere werk vergoed wordt en meeweegt in de zaak, waarin het verzoek om extra uren gedaan is. Mede gelet op dit laatste onderzoek luistert het zeer nauw, dat een goede en duidelijke urenspecificatie/begroting wordt overgelegd. Het is ook hierom dat soms inzage in het dossier nodig is, hetgeen overigens niet in strijd is met de Wet persoonsregistratie (WPR) en de geheimhoudingsplicht, die advocaten hebben. (Rb Den Bosch, 21-11-1997; AWB 96/3078 WRB).

In het omgekeerde geval kan niet ter vermijding van een oordeel over een bewerkelijk karakter voor een wel onder de toevoeging af te wikkelen nevenvordering een tweede toevoeging worden verstrekt. Ook hiervoor is geen steun in de wet (artikel 32 Wrb) te vinden.

II. STRAFZAKEN

Alles wat hiervoor onder I. ALGEMEEN is gesteld geldt evenzeer voor strafzaken.

Onder de forfaitair bepaalde tijdgrens van (3 x 6) 18 uren wordt ook de wat meer tijdrovender dan de gemiddelde zaak die behandeld wordt ten overstaan van de politierechter/ kinderrechtter geacht afgehandeld te kunnen worden, onderscheidenlijk onder de forfaitair bepaalde tijdgrens van (3 x 8) 24 uur wordt ook de wat meer tijdrovender dan de gemiddelde strafzaak, die door een meervoudige kamer behandeld wordt, geacht van rechtsbijstand te kunnen worden voorzien. Ook al zit rechtzoekende vast en is ambtshalve op last van de rechter toegevoegd. De met de gevangenhouding gepaard gaande extra tijdsbesteding wegens een zitting verlenging gevangenhouding of hoger beroep er van wordt immers tot uitdrukking gebracht door van rechtswege een toeslag te verstrekken bovenop de forfaitair bepaalde tijdgrens.

Overigens wordt hier vermeld, dat met die toeslag niet de bestede tijd is vergoed. Wel kan die verzwarende omstandigheid niet enkel redengevend zijn de zaak als bewerkelijk aan te merken (RvSt, 31-08-1998; H01.97.1407, ook gepubliceerd in JSV 2001/30).

Een gemiddelde strafzaak voor de politierechter kan het volgende werk voor de advocaat betekenen:

- bezoek/bespreking rechtzoekende
- beoordelen ten laste gelegde (in dagvaarding)
- feitenonderzoek/dossieronderzoek
- pleitnotities/pleitnota
- bijwonen behandeling op zitting en pleiten
- aanhoren uitspraak
- beoordelen of hoger beroep moet worden ingesteld
- nagesprek met rechtzoekende
- vordering beledigde partij
- ad informandum gevoegde zaken
- tul **algemene** voorwaarden
- GVO

Een gemiddelde strafzaak voor de meervoudige kamer wijkt niet veel af. Aan de hiervoor gegeven opsomming kan worden toegevoegd

- bijwonen zitting waarop uitspraak wordt gedaan
- zitting gevangenneming/houding
- hoger beroep daarvan
- zitting verlenging gevangenhouding
- hoger beroep daarvan
- schorsing/opheffing gevangenhouding
- GVO, waaronder getuigenverhoor en deskundigenverhoor valt, maar niet de benoeming van een psychiater.

Er zal in het algemeen een uitgebreider dossier ten grondslag liggen aan een meervoudige zaak. Het mag voor zich spreken, dat de bestudering daarvan meer tijd kost. Echter is daarmee in het algemeen reeds rekening gehouden door het *gewicht van de zaak* met 2 punten te verhogen tot 8 en de forfaitair bepaalde tijdgrens op 24 uren te stellen en toeslagen te verstrekken.

Het kan echter voorkomen, dat

- er meer getuigen gehoord worden, bij welk getuigenverhoor de advocaat aanwezig dient te zijn
- er kennis genomen moet worden van getuigenverhooren, die op video opgenomen zijn
- er TAP-verslagen moeten worden doorgenomen/bestudeerd
- er medeverdachten zijn en het bijwonen van de behandeling van de zaken van die medeverdachten van belang is/kan zijn voor de verdediging van de eigen cliënt, of er overleg dient plaats te vinden met de advocaat van die medeverdachte
- er heel veel medeverdachten zijn, zoals o.a. het geval kan zijn bij vrouwenhandel, handel in verdovende middelen, handel in gestolen auto's, mensensmokkel; de zogenaamde megazaken
- er dan een pro forma zitting plaats vindt, waarop de regie van het strafproces wordt doorgenomen
- er een reconstructie plaats vindt, waarbij ook de advocaat aanwezig kan zijn.
- het gepleegde feit de samenleving (en dus ook het OM en de rechter) dusdanig beroert, dat dat extra inspanning van de advocaat vereist, mee als bewaker van de juiste proportionele verhoudingen vanuit de gezichtshoek van zijn cliënt
- er dan ook in de media opgetreden moet worden (maar lang niet altijd; zie onder B2)
- er iets heel bijzonders aan de hand is, hetgeen slechts aan de hand van de concrete feiten en omstandigheden in het individuele geval te beoordelen en te wegen is.

In het geval er werk verricht moet worden als onder de laatst verwoorde gedachtestreepjes is neergelegd is het voorstelbaar, dat sprake is van een bewerkelijke zaak. Of in het concrete geval sprake is van een bewerkelijke zaak blijft echter afhangen van de feiten en omstandigheden van het concrete geval. Een megazaak is niet per definitie bewerkelijk (RvSt. 8-11-2006, nr. 200602011/1).

Het is ook voorstelbaar, dat er dikke dossiers te bestuderen zijn, althans in ieder geval vluchtig in zijn geheel doorgenomen moeten worden.

Voor het eerste doornemen kan daarvoor 3 bladzijden per minuut als standaard gaan gelden.

Er wordt benadrukt, dat dit **leidraad** is/kan zijn voor de **goedkeuring** van de **begroting**. De **vergoeding** er op is afhankelijk van de daaraan **daadwerkelijk bestede tijd**, die echter niet meer dan drie bladzijden per minuut kan zijn (wel minder).

Bij echte megazaken waarbij te voorzien is, dat heel veel tijd gemoeid zal zijn met de rechtsbijstandverlening in de ene individuele zaak, welke wel bewerkelijk bevonden is, beveelt de Werkgroep aan de extra uren in blokken van maximaal 50 uren toe te kennen, zo vaak als dat nodig is. Dit is om de advocaat scherp te houden en de tijdsbesteding in de hand te houden via de dwang een specificatie bij te houden, waarop alleen de daadwerkelijke tijdsbesteding opgevoerd wordt. Indien deze (bijna) op zijn, kan de advocaat onder overlegging van een specificatie van bestede tijd en verantwoording ervan en onder overlegging van een begroting uitbreiding verzoeken. Overigens is een specificatie, waarin enkel 6 x 8 uren voor dossierstudie is opgenomen, niet aanvaardbaar, omdat de specificatie dan te globaal is.

Voor het daadwerkelijk bestuderen van onderdelen van het dossier ten behoeve van de verdediging van de cliënt wordt de geschatte daadwerkelijk bestede tijd toegekend, c.q. de daadwerkelijk bestede tijd vergoed, uiteraard in het redelijke mee met het oog op het aanwezig geachte deskundigheidsniveau. Dit geldt ook voor de tijd gemoeid met het concipiëren van een pleitnota/notities etc.

De werkgroep stelt vast, dat er juist in de begroting en daaropvolgende toekenning onder deze posten op de urenspecificatie het gevaar van uiteenlopende beslissingen loert.

De werkgroep verwacht, dat regelmatig interressortelijk overleg over genomen en nog te nemen beslissingen met betrekking tot deze onderdelen bij kan dragen aan de uniformiteit in de beoordeling en afhandeling van de te nemen beslissingen.

BIJLAGEN

bijlage a

**Aanvraag
Extra Uren**
(verzoek ex artikel 13 of 22 jo artikel 31 van het Vergoedingenbesluit 2000)

Voor het adres van uw Raad voor Rechtsbijstand , raadpleeg www.rvr.org

1. Gegevens rechtsbijstandverlener

Naam : telefoonnummer:
Rbv-nummer :

2. Zaakgegevens

toevoegingnummer:

zaakcode*:

Zijn er samenhangende zaken in de zin van artikel 11 c.q. artikel 21: Ja Nee

Zo ja, nummer (s) :

In geval van een strafzaak: zijn er medeverdachten; Ja Nee

Zo ja, na(a)men medeverdachte(n), advoca(a)ten en Ra(a)den van inschrijving:

3. Activiteiten

Aantal uren dat tot heden aan de zaak besteed is, exclusief reistijd:

Omschrijving van de tot op heden verrichte activiteiten (gebruik een bijlage voor verantwoording)
(er dient een per verrichting gedateerde urenspecificatie te worden bijgevoegd)

4. Motivering extra tijdsbesteding

Waardoor onderscheidt deze zaak zich uws inziens van de gemiddelde zaak op dit rechtsterrein waarop de forfaitijd is afgestemd.

Is er sprake van een omvangrijk juridisch relevant feitencomplex. Wilt u dit kort aangeven.

Is er sprake van (een) bijzondere rechtsvra(a)gen. Wilt u ook deze noemen.

Indien de bewerkelijkheid niet hiervoor al tot uitdrukking is gekomen, wilt u dan aangeven welke bijzondere aspecten van de zaak maken, dat de behandeling in redelijkheid niet binnen de tijdsgrens kan plaatsvinden.

(gebruik een bijlage voor de motivering)

5. Begroting

Verwachte tijdsbesteding t.b.v. de nog te verrichten werkzaamheden

(er dient een per verrichting gespecificeerde begroting te worden overgelegd)

6. declaratie

Is de gedateerde en van de handtekening van de rechtsbijstandverlener voorziene declaratie van de toevoeging of van het declaratiegedeelte van de toekenningsbeschikking extra uren bijgesloten?

Dit verzoek is volledig naar waarheid ingevuld, _____
(datum) (handtekening)

* indien deze gewijzigd moet worden

bijlagen b, c en d zijn nog in productie.